

Werftijding

**Een uitgave van de
Stichting
Historische Scheepswerf
Hoogezand-Sappemeer**

Colofon

Stichting Historische Scheepswerf Hoogezand-Sappemeer.

Opgericht 23 maart 2000.

(Een voortzetting van de 'Werkgroep Ontwikkeling Historische Scheepswerf Hoogezand-Sappemeer, opgericht 5 oktober 1999).

Adres secretariaat

Noorderholt 2
9628 BW Siddeburen
Telefoon 0654 - 656 573
E-mail: secretaris@historischescheepswerf.nl
Website: www.historischescheepswerf.nl
IBAN: NL76 ABNA 0553 3391 84

Historische Scheepswerf Wolhuis

Adres: Noorderstraat 308
9611 AT Sappemeer

De werf is aangemerkt als erkend leerbedrijf SBB (Samenwerkingsorganisaties Beroepsonderwijs Bedrijfsleven).

Bezoek en rondleidingen

Groepen op afspraak.

Coördinator: Ton Reitsma E-mail: wolhuiswerf@gmail.com
Telefoon (dinsdag en donderdag 10.00 tot 16.00 uur) 0634 - 977 385

Buiten de vakanties worden op dinsdag en donderdag door de vrijwilligers werkzaamheden verricht. Bezoekers s.v.p. melden in het bezoekerscentrum. Officiële openingsdagen/-tijden: Dinsdag en donderdag van 10:00 - 16:00 uur en van april tot september elke tweede zaterdagmiddag van de maand van 10.00 tot 16.00 uur.

Werftijding

Redactie: Ton Reitsma en Bram Blaak Email wolhuiswerf@gmail.com

Uitgever

DNB Groep. Postbus 204, 9600 AE Hoogezand

Drukwerk

Grafische Unie B.V. Hoogezand

Bij de omslag

Schepen in de haven tijdens Winterwelvaart 2025

Met dank aan .... donateurs en sponsoren

Steun het voortbestaan van de

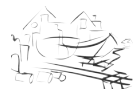

Word donateur!

En maak € 25,00 over op bankrekeningnummer NL 76 ABNA 0553 3391 84 van de Stichting Historische Scheepswerf Hoogezand-Sappemeer.

Vermeld hierbij of uw bijdrage geldt: "jaarlijks tot opzegging" of als een "eenmalige gift".

Met dank aan . . . . :

Inhoudsopgave

Werftijding nr. 27 - juni 2026

Colofon	1
Met dank aan ..... donateurs en sponsors	2
Organisatie Stichting Historische Scheepswerf Hoogezand-Sappemeer	5
Van het bestuur - Jaaroverzicht 2025-2026	6
Een nieuw bestuurslid stelt zich voor	9
Een Groninger Bolschip keert terug naar huis	9
Onderhanden werk - Nieuws vanuit de werkplaatsen	11
Museumnieuws	14
Drie Eeuwelingen - Harm Wolthuis verhaalt over drie tjalkschepen die in 1926 van de Wolthuiswerf kwamen op de werf van Wolthuis in Sappemeer	15
Hier woont Lubbe - Een artikel door Wim Rozema, secretaris van de Historische Vereniging Hoogezand-Sappemeer	19
De Aletta Avondwandeling	22
Bijzondere bezoeken	23

De uitgever en de Stichting SHSHS zijn niet verantwoordelijk voor de inhoud van de advertenties. Niets uit de advertenties mag worden gekopieërd en/of verspreid zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Organisatie Stichting Historische Scheepswerf Hoogezand-Sappemeer

Bestuur

- Voorzitter - Vacant
Secretariaat - Harry Westerhof
Penningmeester - Flip Klatter
Alg. Bestuurslid - Guus Kloosterhuis (Projecten + Educatie)
Asp. Bestuurslid - Jan Boelens (Coordinator Werk en werkplaats)
Asp. Bestuurslid - Koos Galdermans (Sponsoring en Projectondersteuning)

PR - Sponsors - Donateurs

Koos Galdermans
Flip Klatter

Bezoekerscentrum

Greetje Bodewes
Henk Kraster

Inkoop

Bram Blaak

Documentatie / Bibliotheek

Ton Reitsma
Geert Smalbil

Redactie Werftijding

Bram Blaak
Ton Reitsma

Rondleiders

Bert Hijlkema (Ook klinkdemo's)
Ton Reitsma
Jan Sporrel
Ubbo van Sijtsema (Educatie)

Bezoekerscoördinatie

Ton Reitsma

Conservator & Werfwinkel

Vacant

Website / Facebook

Bert Hijlkema
Ton Reitsma

Magazijn en Smederij

Gerrit Klinkhamer

Onderhoud gebouw & terrein

Wiebo Kooi (Ook klinkdemo's)

Metaalbewerking

Henk van Dam
Huub Dofferhoff
Loeki Hiarij
Jan Noordman
Rieks de Jonge (Klinkdemo's)

Houtbewerking

Jakob Bosma
Wim Helmers
Henk Kraster
Geert Manting

Helaas ontvingen wij op 27 mei jl. bericht dat onze vrijwilliger Bert Hijlkema onverwacht is overleden. Bert had een hechte band met onze werf, hij heeft o.a. in 2023 een prachtige maquette van de werf voor ons gemaakt.

Hij komt uit een familie van scheepsbouwers en was sinds zijn pensionering vaker aanwezig. Hij hielp met de website, rondleidingen en klinkdemonstraties. We gaan hem zeker missen. Wij wensen zijn familie veel sterkte!

Jaaroverzicht seizoen 2025-2026

Komen en gaan... Een seizoen, dat niet geheel onbesproken is voorbijgegaan. Ups en downs, ziekte en ongemak bleven ons niet bespaard. Bestuurswisselingen en vrijwilligersmutaties vroegen en vragen om invulling, om tijd en aandacht. Onze gewaardeerde conservator, Jacolien Visscher, kondigde in januari haar vertrek aan wegens verhuizing naar elders. Maarten Rietveldt, Johan Kielman en Govert Tukker zijn gestopt, zij hebben veel voor de werf betekend. Wij zijn hen veel dank verschuldigd voor hun inzet!

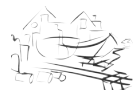
Gelukkig konden Flip Klatter en Guus Kloosterhuis aan het bestuur worden toegevoegd. Hun verhaal leest u verderop in deze Werftijding. Op het moment van schrijven (april) zijn wij nog op zoek naar een voorzitter, een werfbaas en een conservator.

Vooruit...!

Als gemeld (in Werftijding 2025) is de werf van het opgeheven Groninger Monumentenfonds in eigendom overgegaan naar de gemeente Midden-Groningen. Gesprekken met de gemeente en de stichting "Roemte" hebben in december jl. geleid tot een toekomstvisie onder de titel: "*Vooruit! Koers voor de Historische Scheepswerf Wolthuis*". Deze (constructieve) bijeenkomsten vinden intussen voortgang. Onder de leuze "wij hebben voor hetere vuren gestaan" zullen wij als bestuur en medewerkers, in goed en regelmatig overleg en verdeling van taken, onze werkzaamheden op de beproefde wijze vervolgen. Trouwe en nieuwe donateurs en sponsors zijn ons daarbij tot steun. Een woord van hartelijke dank! Dat geldt ook voor de bedrijven die ons met goederen en diensten ter zijde staan. Rondleidingen, exposities en evenementen vinden normaal voortgang. Het ontbreekt ons niet aan positiviteit en enthousiasme, om gevolg te geven aan de statutaire doelstelling: "*Het behoud van de Historische Scheepswerf Wolthuis als museale- en werkende werf, ten einde een breed publiek kennis te laten nemen van de rijke historie van de scheepsbouw en scheepvaart in de Veenkoloniën*". Derhalve: aan de slag! Of, zoals de Groninger het zegt: "nait soezen, mor doun".

Activiteiten...

Als activiteit die in het afgelopen seizoen aan de doelstelling heeft bijgedragen, mag zeker de expositie "*Maritiem Sappemeer in de 19de eeuw*" genoemd worden. De jaren dat in dit dorp aan het Winschoterdiep - met ruim 3300 inwoners in 1850 - totaal 18 scheepstimmerwerven actief waren. Waar de schepen en scheepjes als warme broodjes van de hellingen liepen. Waar het aantal leden van het Zeemanscollege ter plaatse tot boven de 200 was opgelopen. Waar D.H. Botje, F. Bieze, G.W. de Groot en Potjer & Lukje klinkende namen waren. Op de expositiezolder hebben velen kennis kunnen nemen van deze b(l)oeiende periode. Met soms een verrassende ontdekking en reactie, zoals die van een Sappemeester bezoeker: "ik wist niet dat ik op een ouwe helling woon...".

Op *Open Monumentendag* en bij de *Rondjes Midden-Groningen* mochten wij weer een verheugend aantal belangstellenden verwelkomen in ons bezoekerscentrum; voor een praatje, een filmpje, koffie of thee, een rondleiding, de smeed- en klinkdemonstraties. Gedurende de herfst- en wintermaanden heeft weer een achttal klaverjasavonden plaatsgevonden.

Ook het *Schipperscafé* - op elke laatste vrijdag van de maanden januari tot en met november - mocht zich telkens in een 'uitverkocht' bezoekerscentrum blijven verheugen. De gepresenteerde onderwerpen varieerden van verhalen over Schippersvrouwen en Hanzesteden tot Skûtsjesilen en 'Honderd jaar Gieterij en Machinefabriek Dekens in Sappemeer'. In januari 2026 gingen we weer van start met deel II van 'De bouw van de Oosterscheldekering!' Deze middagen werden door gemiddeld 45-50 bezoekers bezocht, oudgedienden en nieuwkomers. Helaas is een jarenlang trouwe bezoeker ons ontvallen: Joop van der Marel uit Westerende (D.). Altijd samen met zijn vrouw Rini. Schipper, sleepbootkapitein en maritiem verzamelaar, gepokt en gemazeld op en rond de Zeeuwse wateren. Wij missen hem.

Ook op *WinterWelvaart* hebben de bezoekers zich kunnen vermaken bij de feestelijk ingerichte kramen op de werf en de historische schepen in de passantenhaven, dan wel achter de traditionele gehaktballen of een bordje Captain's Dinner...

Onze timmerlieden hebben deze winter de laatste hand gelegd aan de constructie en het plaatsen van een 'Kippenvilla' voor Stichting Burcht Wedde. De feestelijke overdracht heeft op zaterdag 28 februari 2026 jl. plaatsgevonden.

IJzerwerkers zijn druk bezig met de constructie van een ornament voor het graf van de laatste werfbaas en eigenaar, *Roel Wolthuis*.

De werkzaamheden (inbouw motor, betimmeringen) aan de Akerboom-bakdekkruijer zijn hervat en vinden gestaag voortgang.

Op de zaterdagmiddag/avond van 7 maart was de Historische Scheepswerf Wolthuis onderdeel van de *Aletta Jacobswandeling* door Sappemeer. Het geboortehuis van Aletta Jacobs (1854-1929) staat pal tegenover de werf. Klinkers en smeden, rondleiders, verhalenvertellers, de bediening, de muzikant en historische wielrijders presenteerden zich in 19de-eeuwse kledij: de tijd van Aletta.

Zaterdag 11 april jl. had weer onze seizoensopening plaats. De werf zal tot Open Monumentendag op zaterdag 11 september, elke dinsdag en donderdag en elke 2de zaterdag van de maand voor bezoekers geopend zijn van 10.00 tot 16.00 uur. Groepen als gebruikelijk op afspraak.

Al met al mogen wij terugzien op een enerverend jaar, met dank aan allen voor hun inzet en de verrichte inspanningen. Ja, het was me het jaartje wel...

Het bestuur

Mag ik mij even voorstellen?

Ik ben Guus Kloosterhuis en sinds kort ben ik als Bestuurslid Projecten & Educatie toegetreden tot het bestuur van Stichting Historische Scheepswerf Hoogezand-Sappemeer. Ik ben getrouwd en heb 3 kinderen en 5 kleinkinderen.

Als lid van de Odd Fellows ben ik het laatste halfjaar betrokken geweest bij de bouw van het kippenverblijf voor het kinderhotel in de Burcht van Wedde. Zodoende kwam ik veel op de werf en zag ik hoe interessant deze historische scheepswerf is en besepte dat dit historisch monument behouden moet blijven. Toen men mij dan ook vroeg om toe te treden tot het bestuur heb ik, na een tijdje nagedacht te hebben, mij aangemeld als bestuurslid.

Persoonlijk heb ik niets met schepen, en ook in mijn werkzaamheden, als onderzoeksanalist op het UMCG ben ik niet met schepen in aanraking gekomen. De geschiedenis van Hoogezand-Sappemeer boeit echter en daar hoort de scheepsbouw zeker bij.

Ik zal mij inzetten voor het behoud van deze scheepswerf!

Een Groninger Bolschip keert terug naar huis

Met stille trots kan het bestuur melden dat de Stichting Historische Scheepswerf Hoogezand-Sappemeer een originele Groninger Bol heeft verworven — een scheepstype dat onlosmakelijk verbonden is met de Sappemeerster scheepsbouwgeschiedenis.

Dankzij een alerte vrijwilliger werden wij gewezen op de beschikbaarheid van het schip. Een eerste inspectie leerde dat de Bol zich, ondanks zijn leeftijd en omzwervingen, in verrassend goede staat bevindt. De noodzakelijke herstelwerkzaamheden om het schip te beschermen tegen weer en wind zijn overzichtelijk en uitvoerbaar.

De aankoop markeert een bijzonder moment. De Groninger Bol behoort tot de meest karakteristieke schepen die op de werven van Sappemeer werden gebouwd. Ze vervoerden turf naar Stad, bevoeren de kanalen van het veengebied en vormden decennialang het werkpaard van de regionale binnenvaart. Dat juist dit type schip nu terugkeert naar de plek waar zijn soortgenoten ooit van stapel liepen, geeft het project een extra historische lading.

Na de aankoop is de woonark-opbouw inmiddels verwijderd en is het schip versleept naar een dok in Groningen voor behandeling van het onderwaterschip. Zodra deze werkzaamheden zijn afgerond, wordt de Bol naar Sappemeer geslept. Daar zal hij met een kraan te water worden gelaten in het Borgercompagniesterdiep en afgemeerd onder de vertrouwde werfkraan. Het doel is helder: de Bol moet weer kunnen doen waarvoor hij ooit is gebouwd.

Tijdens de maandelijkse publiekopeningen willen wij demonstraties geven van het ophellen en te water laten op onze historische dwarshelling. Daarnaast leeft de wens om het schip bij bijzondere gelegenheden over een korte afstand te laten jagen door een scheepsjager — een eerbetoon aan de tijd waarin menskracht, vakmanschap en volharding de scheepvaart mogelijk maakten. Voor ons is dit geen curiositeit, maar een levend hoofdstuk uit dezelfde geschiedenis waar ook Scheepswerf Wolthuis deel van uitmaakt: een geschiedenis van arbeid, water, hout, touw en trots. Onze ambitie is het schip volledig terug te brengen in zijn oorspronkelijke staat. Het publiek zal dit proces van dichtbij kunnen volgen, vanaf de eerste werkzaamheden tot de uiteindelijke voltooiing. De restauratie start met de buikdenning, de luiken en de roef — onderdelen die essentieel zijn voor het authentieke karakter van de Bol.

Om dit alles mogelijk te maken, is het bestuur actief bezig met fondsenwerving. Wij hopen op brede steun, zowel van particulieren als van organisaties die het behoud van maritiem erfgoed een warm hart toedragen. De S.H.S.H.S. is een ANBI, wat betekent dat donaties en giften fiscaal aftrekbaar zijn. Iedere bijdrage, groot of klein, helpt ons dit unieke stuk scheepsbouwgeschiedenis te behouden voor toekomstige generaties.

Werkzaamheden metaalwerkplaats 2025-2026

Uit het notitieboekje van Jan Noordman:

Voor de bakdekker is een frame gemaakt voor de hydraulische besturing.

Het schip is gereedgemaakt voor transport naar een straalbedrijf. Na het stralen en coaten is de bakdekkruiser weer teruggeplaatst op de helling en weer "onder zeil" gebracht.

Er is een traphek gemaakt voor een particulier.

De zwenklier voor de hoofdgiek/laadboom voor de Nomadisch is totaal gereviseerd. Er moesten veel onderdelen worden vernieuwd.

Er zijn speciale regenkappen gemaakt voor de hoofdlier en zwenklier van de Nomadisch.

De hoofdlier is op het dek van de Nomadisch geplaatst. Er is een speciaal maststuk gemaakt en een frame/console voor de zwenklier.

Er is een giek- en maststeun gemaakt voor het geval de mast van de Nomadisch moet worden gestreken.

De Tukker-schippersvlet van de werf en de vlet van de Nomadisch hebben een onderhoudsbeurt gehad. Ze zijn voorzien van een nieuwe verflaag.

Voor beide bootjes is een frame gemaakt; het frame voor de werfboot is aan de stalen damwand bevestigd bij de werfkraan, op de Nomadisch komt het frame op de luikenkap.

Het reeds jaren op de wal liggende scheepje Friso is in de afgelopen maanden gesloopt. Het lukte de stichting niet om voldoende financiën te verwerven om het te restaureren. De staat waarin de Friso verkeerde werd steeds slechter. Uiteindelijk is de knoop doorgehakt en is het scheepje afgevoerd.

Er wordt op verzoek van de familie momenteel gewerkt aan een mooi hekwerk voor het graf van oud-werfeigenaar Roel Wolhuis.

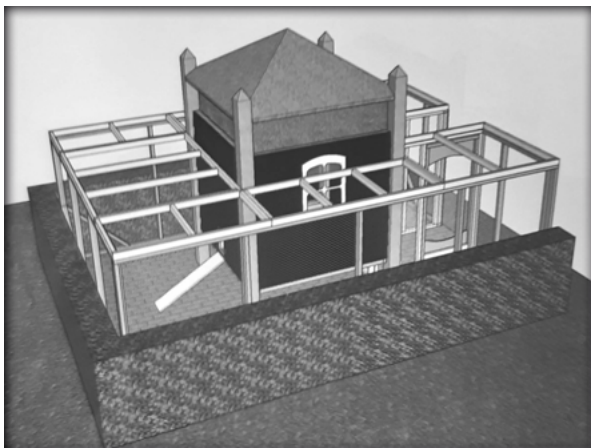

Werkzaamheden timmerwerkplaats 2025-2026:

Uit het notitieboekje van Wim Helmers:

Na de afronding van het project "Klokkendoel" hebben de timmerlieden een nieuwe grote klus gekregen, waaraan zij tot februari 2026 hun handen vol hebben gehad.

Op verzoek van de Odd Fellow Loges van Sappemeer en Winschoten is voor het kinderhotel "Burcht Wedde" een grote kippenren, met een nachthok in de vorm van een hooi-berg, gebouwd. Deze "kippenburcht" is 28 februari 2026 opgeleverd.

Daarnaast hebben zij diverse kleinere klussen opgeknapt en zijn ze alweer bezig aan een nieuwe, wat grotere, opdracht.

Museumnieuws 2026

Het nieuwe museumseizoen is weer van start gegaan met een Open Dag op 11 april 2026.

Deze zomer is er op de expositiezolder weer een tijdelijke expositie te zien. Dit keer exposeert hier Patrick Heine. Een jonge, aankomend kunstenaar van 24 jaar, geboren in de Veenkoloniën.

Patrick maakt o.a. maritieme collages. De expositie van Patrick is te zien van 11 april tot en met Open Monumentendag op zaterdag 12 september.

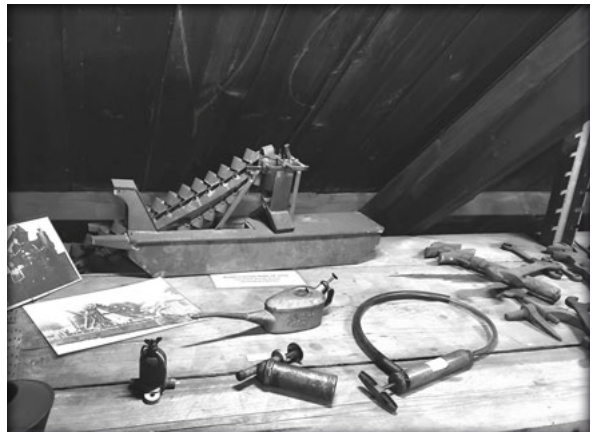
**Vlnr. Patrick, conservator
Jacolien en secretaris Harry**

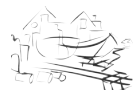
**Een van de collages,
gemaakt door Patrick**

In het afgelopen jaar is er hard gewerkt aan het realiseren van een museum, wat aantrekkelijk blijft, ook voor de regelmatige bezoeker. Nieuwe gereedschappen zijn toegevoegd en de inrichting is her en der wat aangepast.

In de vorige Werftijdung was te lezen dat er gewerkt werd aan een digitale fotopresentatie van de expositiezolder. Deze presentatie heeft inmiddels vorm gekregen in een korte film. Deze film is te zien in het bezoekerscentrum. Op aantrekkelijke wijze geeft het een beeld van wat er op de expositiezolder te zien is. Zo is deze informatie ook toegankelijk gemaakt voor mensen die minder mobiel zijn.

We zijn weer klaar voor een nieuw museumjaar!

Drie Tjalkschepen in 1926 te watergelaten op de werf van Wolthuis in Sappemeer

In 1921 verwierven de broers Harm en Menso Wolthuis, op dat moment scheepsbouwers in Kiel-Windeweer, het perceel met behuizing en fabrieksgebouw te Sappemeer aan de toenmalige Zuiderstraat, hoek Borgercompagnie. In datzelfde jaar verzoeken zij de toenmalige gemeente Sappemeer om vergunning “tot het oprichten eener sloopstimmerwerf met daarbij aan te leggen dwarshelling voor reparatiewerk.” De eerste schepen worden in dat jaar al te water gelaten en in de jaren daarna zullen van de werf van “Gebr. H. en M. Wolthuis” nog vele volgen. De elektrische dwarshelling van 31.50 meter met de vier dwarshellinglieren komt overigens pas in 1931 gereed.

Aan de samenwerking van de beide broers komt in 1926 een einde. Harm verlaat de werf en gaat met scheepsbouw verder in Sappemeer-Oost. Menso blijft en gaat onder de naam “M. Wolthuis, scheepsbouwer” verder. Het uit elkaar gaan van beide broers in 1926 heeft er echter niet aan in de weg gestaan dat er in dat jaar, naast een motorschip en twee bolpraamschepen, drie tjalkschepen werden gebouwd; drie prachtige tjalken, die dit jaar 2026 100 jaar geleden te water werden gelaten en heden ten dage nog steeds in de vaart zijn. Het betreft de “Actief”, de “Eben Haëzer” en de “Trouwe Hulp”. Hierna volgt nadere informatie over deze drie schepen, waarbij de gegevens uit de Liggers van de Scheepsmetingsdienst in een tabel zijn opgenomen.

Actief

Meetnummer	Scheepstype Materiaal Brandmerk	Naam schip	Eigenaar	Bouwjaar	Werf	Meetplaats Meetdatum	Lengte Breedte Tonnage
G2244N	Tjalkschip Staal 491 Heerenv. 1926	Actief	A Sandburg Bergum	1926	M. Wolthuis Sappemeer	Sappemeer 2 juni 1926	21,71 meter 4,10 meter 60.787 ton
G4934N	Tjalkschip met zijschroef Staal 491 Heerenv. 1926	Actief	A Sandburg Bergum	1926	M. Wolthuis Sappemeer	Groningen Hoornsche- diep 21 juli 1938	21,82 meter 4,11 meter 60.376 ton
A18298N	Tjalkschip met zijschroef- installatie Staal 1258 B Zwolle 1954	Actief		1926	M. Wolthuis Sappemeer	31 augustus 1959	21,82 meter 4,11 meter 61.742 ton

De Actief heeft thans, samen met de mooiste erfgoedschepen, waaronder ook de in 1922 op de Wolthuis werf gebouwde tjalk La Dolce Vita, ligplaats in de erfgoedhavens in Rotterdam. Zie: erfgoedhavensrotterdam.nl

In Schuttevaër van 28 mei 2005 vertelde de toenmalige eigenaar van de Actief, Harko Robroch over het schip. Robroch is onder de indruk van de uitzonderlijke kwaliteit van het schip. Robroch: "Het vlak is nog in perfecte staat en het originele potdeksel is nog intact. Nog nooit heb ik een schip van die leeftijd, bouwjaar 1926, gezien met een origineel potdeksel".

Robroch vervolgt: "De buitenkant is nog steeds in uitstekende conditie. Het vlak heeft geen dubbelingen". Robroch vertelt dat de eerste eigenaar Sandburg zijn tjalk werkelijk heeft gekoesterd en er enorm vakkundig mee heeft gevaren. Sandburg was selectief met zijn vracht; wilde geen natte lading, maar koos voor turf, aardappelen, bieten en hout. Sandburg verkocht het schip in 1979. De koper, H. Klarenbeek was zo onder de indruk van de buitenkant, dat hij het schip verder ongezien en zonder expertiserapport kocht.

Eben Haëzer

Meetnummer	Scheepstype Materiaal Brandmerk	Naam schip	Eigenaar	Bouwjaar	Werf	Meetplaats Meetdatum	Lengte Breedte Tonnage
G2260N	Tjalkschip Staal	Eben Haëzer	H. Siegersma Berlikum	1926	Gebr. Wolthuis Sappemeer	Sappemeer 14 juli 1926	21,56 meter 4,22 meter 62.113 ton
G5154N	Tjalkschip Staal	Eben Haëzer	S. van Huizen Oosterm.	1926	Gebr. Wolthuis Sappemeer	Hooger- smilde Beilervaart 3 april 1939	21,69 meter 4,24 meter 62.937 ton

De huidige eigenaar-bewoner is Guido Bonsen. Het schip is vermeld in het Bestand Historische Schepen (BHS) onder nummer:13619.

De Eben Haëzer op haar ligplaats in Haarlem tegenover molen De Adriaan.

In het boek "Schepen die Blijven", uitgave in 1999 van de LVBHB is het schip onder Sbase 1915 opgenomen met vermelding van eigenaar E. Bouwen. Opvolgend eigenaar was Koojsan van der Velden.

SAPPEMEER, 21 Juni. Van de werf van de Gebr. Wolthuis, scheepsbouwers, alhier, is met goed gevolg te water gelaten een stalen tjalkschip, groot pl.m. 80 ton, voor rekening van schipper H. Siegersma te Berlikum (Friesland).

Op 22 juni 1926 verscheen dit artikel over de tewaterlating van de Eben Haëzer in het Nieuwsblad van het Noorden.

Trouwe Hulp

Meetnummer	Scheepstype Materiaal Brandmerk	Naam schip	Eigenaar	Bouwjaar	Werf	Meetplaats Meetdatum	Lengte Breedte Tonnage
G2325N	Roefschip Staal	Trouwe Hulp	P. Hofman Genum	1926	Gebr. Wolthuis Sappemeer	Sappemeer 26 oktober 1926	18,50 meter 3,86 meter 43.626 ton
G3419N	Tjalkschip Staal 399 B Leeuw 1954	Trouwe Hulp	P. Hofman Genum	1926	Gebr. Wolthuis Sappemeer	Groningen 1 april 1932	18,35 meter 3,86 meter 43.763 ton
G13821N	Recreatie- vaartuig 399 B Leeuw 1954	Trouwe Hulp			Gebr. Wolthuis Sappemeer	15 juni 1978	20,74 meter 3,89 meter 17.166 ton

Hier zien we de Trouwe Hulp op haar ligplaats in Broek (bij Joure) Met schipper Reitse Schootstra worden van daaruit zeiltochten voor groepen georganiseerd.
www.detrouwehulp.nl

Op 14 december 2019, tijdens Winterwelvaart ligt de Trouwe Hulp

in de haven van Sappemeer. Het schip is vermeld en nader beschreven in "Stamboek skûtsjes" skutsjehistorie.frl In dit stamboek zijn overigens ook de volgende drie op de werf in Sappemeer gebouwde en nog in de vaart zijnde skûtsjes vermeld: Risico (1922); Halve Maan (1923); Dankbaarheid (1925) De Trouwe Hulp is voorts vermeld in het Bestand Historische schepen (BHS) onder nummer: 13247

Harm Wolthuis, april 2026

“Hier woont lubbe ...”

Het is volgend jaar alweer 40 jaar geleden, dat ik, met mijn gezin, neerstreek in - later uitgeroepen tot Rijksmonument - het fraaie Oosterpark te Hoogezand. Voor mij was Hoogezand-Sappemeer toen nog onbekend terrein. Ik kwam uit de Heerlijkheid Westerwolde. Immers geboren in 1949 in Wedderveer, opgegroeid in Veelerveen, met omzwervingen in Musselkanaal en Slochteren, werd Hoogezand een nieuwe start.

Ik werkte sinds 1979 als docent Geschiedenis en Staatsinrichting aan de Openbare MAVO “De Hilgestede” te Zuidbroek en mede hierdoor werd ik in 1992 betrokken bij de oprichting van de Historische Vereniging Hoogezand-Sappemeer e.o. Een mooie en interessante combi. In mijn lessen op school probeerde ik telkens, als het aan de orde zijnde onderwerp zich daartoe leende, een link te leggen met de plaatselijke geschiedenis. Zo kwam de vaak ‘ver van mijn bed show’ dan ineens op lokaal niveau tot leven. Dit alles tot ‘leringh ende vermaeck’ van mijn pupillen. Ze gingen er dan ook dikwijls op uit om in hun eigen omgeving onderzoek te doen en interviews af te nemen. De resultaten bundelden we dan in kleine boekjes per onderwerp. In die tijden ging dat nog met de Remington typemachine en de Gestetner stencilmachine. Foto’s werden erbij gemaakt met een camera met fotorolletjes.

Toen er ruim 20 jaar geleden een aantal bestuursleden vertrok bij de historische vereniging, werd mij gevraagd het secretariaat op mij te nemen. Niets ging in die tijd nog digitaal: enveloppen, met de pen van adressen voorzien, uitnodigingen typen en kopiëren bij de HEMA, postzegel erop en dan in de rode brievenbus. Naar mate de tijd vorderde deed de digitalisering haar intrede. Wij moesten mee in die ontwikkeling, zo ook onze leden. Een heel gedoe, soms een hele strijd... Gevolg van deze digitalisering was, dat je sneller dingen kon regelen en dat er ook meer vragen van leden en niet-leden op ons bordje kwamen.

Een mooi voorbeeld, dat prima in deze Werftijding past, is een vraag, die mij bereikte van Jachtwerf De Vries. De oude De Vries beheert het archief van deze werf. Hij zag dikwijls dat door hun gemaakte jachten werden voorzien van stuurwielen uit Hoogezand, op het wiel een koperen plaatje: ‘J. Koetse Hoogezand’. Ik heb mij toen verdiept in de geschiedenis van de firma Koetse en er over geschreven in ons magazine Pluustergoud. De Vries en zijn echtgenote zijn een dag onze gast geweest en samen hebben we aan de Hoofdstraat het pand van voorheen Koetse bezocht. Het verhaal Koetse was hiermee nog niet af: enige tijd later zaten mijn vrouw en ik, tijdens een weekje Zeeland, even te pauzeren en ons te laven in een café in Middelburg. Het interieur ademde een maritieme sfeer. En ... mijn oog werd onmiddellijk getrokken naar een groot houten stuurwiel.

De stuurman achter het Koetse-stuurwiel in het bezoekerscentrum

Even nader gekeken en ja hoor: een koperen plaatje met 'J. Koetse Hoogezand' erop. Toen de eigenaresse te kennen gaf dat ze bezig was het interieur van het café te moderniseren was de koop van het stuurwiel snel besloten. Ik schonk het aan onze vereniging en nu staat het al weer vele jaren in bruikleen op de museumwerf, met de stuurman, uitkijkend op het Borgercompagniesterdiep.

Eén van de activiteiten, die ik samen met Janneke Hessing doe, is het geven van onze lezing "Langs de boorden van het oude Winschoterdiep". We waren daarmee ook al een keer te gast op de historische werf. Dan komt ook de drab en de stank ter sprake, die dat kanaal met zich meebracht. En hoewel geen Hoogezandster of Sapmeester weet ik daar uit eigen ervaring toch alles van. Dat zit zo : mijn grootouders van moederszijde woonden in Oude Pekela, aan het Pekelderhoofddiep. Als ik daar was werd ik geconfronteerd met een dikke schuimlaag op het water, geborrel van opstijgende gassen en een enorme stank. Mijn grootvader, Albert Vosman, was tweede man op de strokartonfabriek Brittanica in Pekela. Samen met hem liep ik dan vaak over daipswale naar Molemoa's draigie, als de klaibolle van Diekemoo in aantocht was. Ik mocht dan het klompje uitgooien... Opa Vosman was een harde werker en als hij thuiskwam uit de fabriek dan schoor hij zich -tot mijn afgrijzen- met het grote scheermes en hij waste zich onder de kraan, bij het aanrecht. Oetloperspak aan en tot slot van dit ritueel sprak opa dan telkenmale deze gevleugelde woorden:

"Hier woont Lubbe.... En doar waait de wind!"

Wim A.H. Rozema, secretaris Historische Vereniging Hoogezand-Sappemeer e.o.

17 april 2015 - De Triton gaat te water bij de Royal Bodewes in Foxham; foto Wim Rozema

Aletta Avondwandeling 7 maart 2026

Op 7 maart 2026 werd de Aletta Avondwandeling gehouden; circa 450 mensen namen deel aan deze tocht langs historische plekken en panden uit de tijd van Aletta Jacobs.

Er werd medewerking verleend door diverse (historische) organisaties en verenigingen, vrijwilligers liepen in klederdracht uit die tijd en ook reden er mensen op oude fietsen langs de diverse objecten.

Ook onze werf deed mee, er werden o.a. klinkdemonstraties gegeven, de smid had het vuur in de smidse opgestookt en maakte diverse siervoorwerpen. Onze bedrijfsfilm werd vertoond in het bezoekerscentrum en onze verhalenverteller Jan Sporel nam de bezoekers mee over de werf.

Marij Thiecke gaf vol enthousiasme twee korte presentaties over het leven in de tijd van Aletta.

Ook onze horecavrijwilligers zorgden ervoor dat de gasten niets tekortkwamen. Al met al een bijzonder geslaagd evenement, zeker voor herhaling vatbaar!

Marij Thiecke tijdens haar presentatie, aandachtig publiek

Bijzondere bezoeken

In de periode juli 2025 tot juni 2026 mochten we diverse groepen ontvangen voor een rondleiding op de werf. Daar zaten een aantal bijzondere tussen;

Zo kwam de gemeenteraad van Midden-Groningen op 5 september bij ons langs voor een korte kennismaking. Na een welkomstwoord en uitleg over de huidige stand van zaken rond het eigendom en de toekomst van onze werf werd de bedrijfsfilm vertoond. Daarna kreeg men een korte rondleiding door de werkplaatsen onder begeleiding van onze rondleiders annex verhalenvertellers. Het bezoek was kort, maar werd bijzonder gewaardeerd door de bezoekers. Voor veel raadsleden was het de eerste keer dat zij op de werf kwamen.

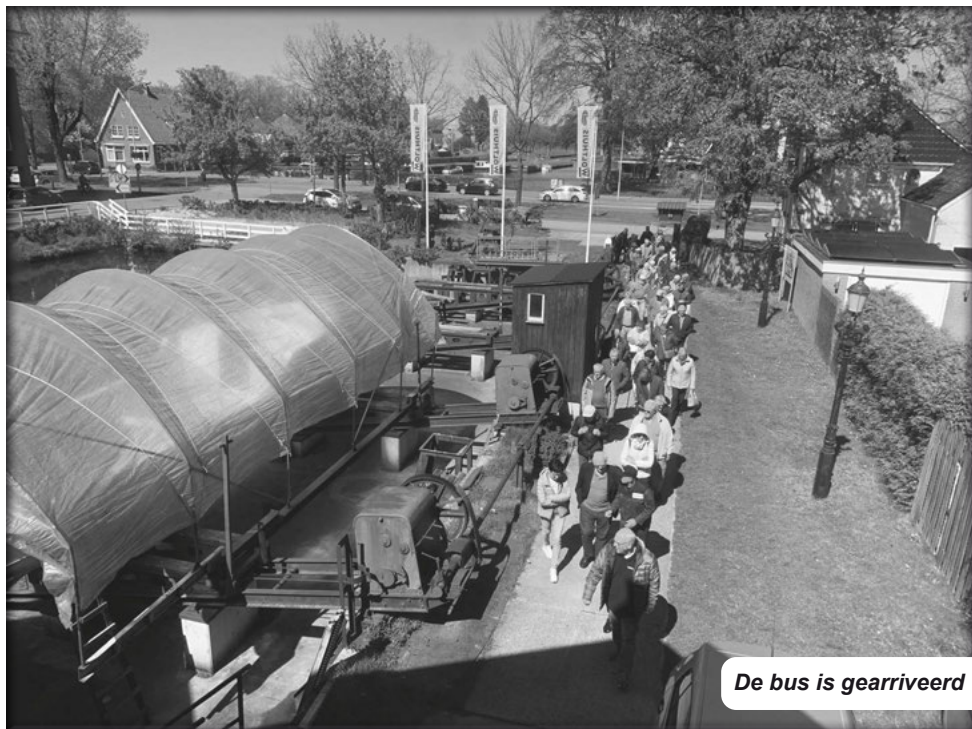
Op 28 september stond onze (vrijwillige) horeca- en rondleiding-ploeg voor een grote uitdaging; de familie Thiecke (op de Thieckewerf is in het verleden de Nomadisch gebouwd) kwam met 50 personen op bezoek voor een rondleiding inclusief lunch. Ook presenteerde Marij Thiecke die middag haar boek. We zijn wel wat gewend qua aantal personen, mede door de succesvolle Schipperscafé's, maar dit was wel topsport.

We zijn er klaar voor

Op 9 en 14 april kregen we 2 groepen van 21 leerlingen van de Openbare Basisschool De Braskörf uit Veendam op bezoek in het kader van een schoolproject over Cultureel Erfgoed.

Op 21 april brachten 50 Belgische gasten een middagbezoek aan de werf tijdens een meerdaagse rondreis door Noord-Nederland. Het was weer flink aanpoten voor ons, maar iedereen was zeer enthousiast over onze museumwerf en de chauffeur had dan ook de grootste moeite om de mensen weer in de bus te krijgen 😊.

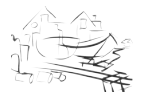

Tot slot nog even het bezoek van de familie Bouwmeester ter gelegenheid van de 90^e verjaardag van hun vader/opa. Het bijzondere hieraan was dat de heer Bouwmeester senior zelf op een scheepswerf gewerkt had en bij de film en rondleiding veel bekends zag en ons ook deelgenoot maakte van de dingen die hij had beleefd. Hij zou prima in onze ploeg passen, maar leeftijd en gehoor maakten dat moeilijk. Film en rondleiding werden deze keer begeleid door een doventolk, voor ons ook een nieuwe ervaring.

Woordzoeker

B	S	R	E	D	L	I	H	C	S	S	P	E	E	H	C	S
R	R	E	K	A	M	L	I	E	Z	C	T	E	E	R	A	R
E	H	K	K	O	O	K	B	E	I	T	E	R	E	A	A	R
E	E	R	E	A	N	K	E	R	S	M	I	D	B	A	E	P
U	R	E	D	R	E	E	T	K	E	P	U	F	R	K	S	R
W	E	W	W	N	E	W	U	O	T	O	R	E	A	R	T	E
E	K	R	R	D	A	G	E	R	H	E	T	M	R	E	O	T
R	A	E	E	F	I	G	I	N	W	A	N	K	E	K	U	T
E	M	Z	V	R	W	M	E	U	F	E	O	O	K	A	W	E
K	L	J	J	L	E	G	S	L	T	T	H	L	N	M	S	Z
A	E	I	I	U	E	M	A	S	J	S	I	E	I	K	L	N
M	G	P	R	T	S	K	A	S	P	O	P	N	L	O	A	E
L	A	O	H	A	P	M	P	H	E	E	N	E	K	L	G	T
E	N	N	C	K	N	I	P	P	E	R	E	G	E	B	E	N
T	M	S	S	D	L	E	E	B	M	A	A	H	E	H	R	A
E	E	E	F	P	E	K	J	O	N	G	E	N	C	N	C	P
K	E	R	A	R	E	K	A	M	N	E	V	E	T	S	R	S

Oplossing

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--

AAMBEELD
AFSCHRIJVER
ANKERSMID
BLOKMAKER
BREEUWER
HAMER
IJZERWERKER
KALFATERAAR
KETELMAKER
KLINKER
KNIPPER
KOLEN
KOOKBEITER
MASTENMAKER
NAGELJONGEN

NAGELMAKER
PEKJONGEN
PEKTEERDER
PONSER
SCHEEPSSCHILDER
SCHEEPSSMID
SCHEEPSTUIGER
SPANTENZETTER
STEVENMAKER
TEER
TEGENHOUDER
TOUW
TOUWSLAGER
WERFBAAS
ZEILMAKER

Oude beroepen op de scheepswerf

Afschrijver	Tekent en graveert modellen in plaatijzer
Ankersmid	Maakt ankers voor het schip
Blokmaker	Maakt houten blokken voor het touwwerk
Breeuwer	Slaat naden dicht met hennep
Kalfateraar	Stopt naden dicht met pek en vlas
Ketelmaker	Maakt stoomketels
Klinker	Slaat de hete klinken plat of bol
Knipper	Knipt plaatijzer in de gewenste vorm
Kookbeiter	Slaat naden dicht tussen de staalplaten
Mastenmaker	Maakt scheepsmasten en andere rondhouten
Nageljongen	Reikt hete nagel aan bij het klinken
Nagelmaker	Maakt de klinknagels
Pekjongen	Maakt naden dicht met teer/pek
Pekteerder	Zorgt voor de hete pek bij het dichten van de naden
Ponser	Maakt gaten waar de klinken in kunnen
Scheepsschilder	Schildert de boot
Scheepssmid	Smeed onderdelen voor het schip
Scheepstuiger	Zorgt voor het afstellen van de tuigage
Spantenzetter	Buigt de spanten (ribben van 't schip) in de gewenste vorm
Stevenmaker	Maakt voor- en achtersteven van het schip
Tegenhouder	Houdt de klinknagel in het gat bij het klinken
Touwslager	Vervaardigt touwen voor de tuigage
Werbbaas	Regelt alles op de werkvloer van de werf
IJzerwerker	Werkt aan allerlei metalen onderdelen voor het schip
Zeilmaker	Maakt zeilen voor het schip

